

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

***Анотація.** Досліджено особливості впливу цифровізації на діяльність суб'єктів малого та середнього бізнесу. Доведено доцільність застосування системного підходу до забезпечення економічної безпеки суб'єктів даного сектору. Сформовано механізм забезпечення економічної безпеки суб'єктів малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації середовища їх функціонування.*

Ключові слова: суб'єкти малого та середнього бізнесу, цифровізація, цифрова трансформація, економічна безпека, система, механізм.

FORMATION OF A MECHANISM FOR ENSURING ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION

***Abstract.** The features of the impact of digitalization on the activities of small and medium-sized businesses are studied. The expediency of applying a systematic approach to ensuring the economic security of subjects in this sector is proved. A mechanism for ensuring the economic security of small and medium-sized businesses in the context of digital transformation of their operating environment has been formed.*

Keywords: small and medium-sized businesses, digitalization, digital transformation, economic security, system, mechanism.

Цифровізація сьогодні виступає ключовим драйвером зростання бізнесу і водночас викликом його стабільному функціонуванню. Активне використання цифрових технологій, реєстрів, баз даних та інформаційних систем для обробки, зберігання та розкриття даних, з одного боку, зумовлюють суттєві зміни умов ведення бізнесу, сприяють підвищенню ефективності виконання рутинних завдань, формуванню нових підходів до організації роботи, якісній перебудові бізнес-процесів і моделі, а з іншого – створюють нові ризики стабільному розвитку бізнес-суб'єктів.

Тому вирішення проблем забезпечення економічної безпеки в сучасних реаліях цифровізації соціально-економічних систем є важливим і актуальним завданням для національної економіки. Для нівелювання впливу цифрових загроз на діяльність суб'єктів малого та середнього бізнесу важливо сформувати ефективну систему та механізм забезпечення їх економічної безпеки.

Активізація процесів цифровізації економіки та суспільства на національному рівні здійснила різнобічний вплив на умови ведення бізнесу в країні. З одного боку, бізнес-суб'єкти виступають споживачами нових цифрових сервісів та інфраструктурних можливостей, що сприяє покращенню комунікації з партнерами, клієнтами, співробітниками, підвищенню прозорості бізнес-процесів та економічної інформації підприємств, активізації інноваційної діяльності бізнес-суб'єктів і розбудові сучасної інформаційної інфраструктури. Поряд з цим значні можливості цифровізація створює і для забезпечення економічної безпеки малого і середнього бізнесу. Проактивне реагування на різного роду ризики та загрози на сьогодні неможливі без сучасних цифрових рішень. Вельми широке поширення набули технології відеоаналітики, а також збір даних від різноманітних IoT-пристроїв. Перенесення частини інфраструктури систем безпеки в хмару забезпечує гнучкість, масштабованість і мобільність таких рішень, а популярні на ринку систем безпеки програмні продукти пропонують споживачам мобільні додатки з функціональністю. Ринок систем безпеки готовий до інтеграції з цифровою економікою в частині застосування цифрових технологій та інфраструктури.

З іншого боку, зважаючи на складність процесів цифрової трансформації і непередбачуваність результатів її реалізації слід вказати і на цифрові загрози та виклики стабільному функціонуванню

суб'єктів малого та середнього бізнесу, що зумовлено обмеженістю ресурсів для передбачення, нівелювання ризиків та подолання наслідків їх виникнення. Посилення цифрових ризиків впливає на рівень економічної безпеки малих та середніх підприємств, зумовлюючи негативний вплив на їх репутацію, довіру з боку стейкхолдерів, позиції на ринку, конкурентоспроможність, скорочуючи їх інвестиційні та інноваційні можливості. Адекватною відповіддю на посилення викликів цифрового суспільства мають стати системні зміни в управлінні економічною безпекою підприємств.

Ключовим завданням для малого та середнього бізнесу в умовах цифрової трансформації є мінімізація ризиків діяльності, що може бути реалізовано на основі розроблення та впровадження дієвого механізму забезпечення економічної безпеки. Останній має бути органічно вбудований у систему управління бізнес-суб'єктом та сприяти досягненню його основних цілей. У загальному вигляді такого роду механізм представляє собою комплекс методів та інструментів впливу на процес розроблення управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію негативного впливу загроз економічній безпеці та забезпеченню конкурентоспроможності підприємства. Метою управління економічною безпекою суб'єктів малого та середнього бізнесу слід визначити забезпечення їх сталого розвитку і конкурентоспроможності на ринку.

Щодо ключових завдань управління економічною безпекою суб'єктів малого та середнього бізнесу, то ними є: ідентифікація і оцінювання ризиків; аналіз та оцінювання сучасного стану системи забезпечення економічної безпеки; моделювання і прогнозування стану економічної безпеки; застосування методів управління ризиками бізнес-діяльності. Щодо ключових підсистем механізму забезпечення економічної безпеки суб'єктів малого та середнього бізнесу, то можна виділити такі: по-перше, це методична підсистема, яка включає показники та індикатори оцінювання рівня економічної безпеки, методики оцінювання ризиків та ідентифікації загроз, методи прогнозування рівня економічної безпеки; по-друге, регулятивна підсистема, яка включає спектр інструментів та методів розподілу та використання ресурсів і резервів, стимули та санкції; по-третє, забезпечуюча підсистема, що включає інформаційну, кадрову, інституційну та ресурсну системи. Досягнення мети управління економічною безпекою малого та середнього бізнесу в значній мірі залежить від методів керування ризиками, найбільш дієвими з яких на сьогодні є: страхування; аутсорсінг; хеджування; диверсифікація; антикризове управління; формування портфелю бізнес-стратегій; впровадження цифрових технологій; реорганізація; реінжиніринг бізнес-процесів тощо.

Дикань Валерія Володимирівна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри управління та адміністрування, Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Харків, e-mail: valeriya.prof2015@gmail.com.

Фролова Наталія Львівна, канд. екон. наук, старший викладач кафедри управління та адміністрування, Навчально-науковий інститут «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Харків, e-mail: fro_nata@ukr.net.

Dykan Valeria V. – Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Management and Administration, Karazin Business School, VN Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, e-mail: valeriya.prof2015@gmail.com.

Frolova Nataliia L. – PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Management and Administration, Karazin Business School, VN Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, e-mail: fro_nata@ukr.net.